

List do Redakcji

Wojciech Stanisław Chagowski

Nie wszyscy ludzie lubelskiego Zakładu Medycyny Sądowej – 1969–1976

Katedra i Zakład Medycyny Sądowej, Uniwersytet Medyczny w Lublinie, Polska

Streszczenie

Zakład Medycyny Sądowej w Lublinie od 1967 r. mieści się przy ul. Jaczewskiego 8b, z krótką przerwą na czas remontu ze środków unijnych w latach 2013–2015, kiedy to został przeniesiony do budynku Bursaki Grey Office przy ul. Związkowej. W historii naszego Zakładu szczególnie zapisali się Roman Mądro i Piotr Koziół.

Słowa kluczowe: medycyna sądowa, historia, R. Mądro, P. Koziół, J. Staśkiewicz.

W listopadzie 1967 r. Zakład Medycyny Sądowej w Lublinie został przeniesiony do nowego, obszernego budynku przy ul. Jaczewskiego 8b. W czerwcu 1968 r. w holu znajdującym się na pierwszym piętrze wykonano pamiątkowe zdjęcie, przedstawiające 18 z 28 pracujących wówczas osób (ryc. 1).

Na przełomie lat 1968/69 pojawił się w naszym Zakładzie Roman Mądro, syn Władysława i Alicji z domu Biały, urodzony 8 czerwca 1943 r. w Kielcach. Rodzice wkrótce po narodzinach syna przeprowadzili się do Radomia. W 1962 r. Roman Mądro rozpoczął studia na Akademii Medycznej w Lublinie, które ukończył w 1968 r. Jego zainteresowania obracały się wokół chirurgii, jednak jak to często bywa, życiowe wybory nie są zgodne z pierwotnymi planami. Roman Mądro jako wolontariusz zaczął pracować w Zakładzie Medycyny Sądowej, odbywając dwuletni staż podyplomowy (ryc. 2, 3). I tak zaczęła się rozwijać jego kariera naukowa:

- w 1971 r. zdał egzamin specjalizacyjny I stopnia,

- w 1973 r. dostał etat asystenta naukowo-dydaktycznego,
- w 1976 r. zdał egzamin specjalizacyjny II stopnia, w tym samym roku obronił pracę doktorską *Badania doświadczalne nad wybranymi zagadnieniami z zakresu patofizjologii i diagnostyki utonięcia*, której promotorem był prof. Andrzej Jakliński, a recenzentami doc. dr hab. Kazimierz Jaegermann i doc. dr hab. Zofia Tomaszewska [1],
- od 1 stycznia 1977 r. był adiunktem,
- w 1988 r. uzyskał tytuł doktora habilitowanego na podstawie rozprawy *Badania doświadczalne na królikach nad przydatnością równoczesnego oznaczania stężenia alkoholu w ciałku szklistym gałki ocznej i we krwi do pośmiertnej diagnostyki stanu nietrzeźwości*. Opiekunem rozprawy habilitacyjnej był prof. Andrzej Jakliński, a recenzentami prof. Zdzisław Marek, prof. Jan Markiewicz i prof. Władysław Nasiłowski [1],
- 15 marca 1989 r. został etatowym docentem,

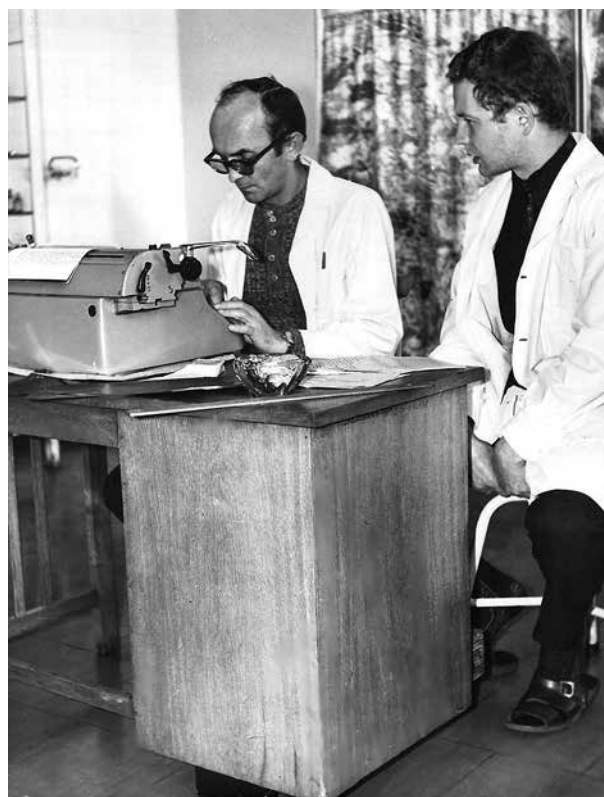
Ryc. 1. Od lewej: Kazimierz Banach, Zofia Chabros, Mieczysława Trojanowska, Zdzisława Czuczwarowa, Jerzy Staśkiewicz, Danuta Bajewska, Aleksander Iwaszkiewicz, Aleksandra Jaklińska, Krystyna Gorczyca, Janina Kuźmińska, Alina Sadowska, Zofia Tomaszewska, Halina Czapła, Teresa Kazanowska (stoi za Haliną Czapłą), laborantka sekcyjna Weronika – nazwisko nie zostało zapamiętane, oraz Genowefa Kamińska. Siedzą Andrzej Jakliński i Zofia Grabowska [archiwum zakładu]

- 1 kwietnia 1993 r. Rektor AM mianował go na stanowisko profesora,
- w październiku 1993 r. został kierownikiem Katedry i Zakładu Medycyny Sądowej AM w Lublinie,
- 20 stycznia 2000 r. uzyskał tytuł profesora.

Za jego kadencji w dziale tanatologicznym przedmiotem badań stało się poszukiwanie i ocena wyróżników biologicznych mogących służyć do rekonstrukcji wypadku drogowego z udziałem pieszych i rowerzystów (ich usytuowania względem pojazdu). Opracowano zasady orzekania następstw urazów kręgosłupa szyjnego i zdrowotne przeciwwskazania do uczestniczenia w rozprawach karnych (oskarżony i świadek) oraz do odbywania kary pozbawienia wolności lub jej ograniczenia. W pracowni toksykologicznej zajmowano się głównie aldehydemią w przebiegu alkoholismu oraz wykrywaniem kokainy w biologicznym materiale sekcyjnym. Wprowadzono także oznaczanie hemoglobiny tlenkowej we krwi w mięśniach metodą chromatografii gazowej. Na potrzeby tego typu badań zakupiono chromatograf gazowy FISONs oraz chromatograf cieczowy z detekcją masową. W pracowni genetycznej wdrożono diagnostykę systemu DNA do ustalania spornego ojcostwa oraz do badania śladów biologicznych. Udało się uzyskać dwa granty aparatury

Ryc. 2. Zofia Tomaszewska i Roman Mądro podczas przerwy śniadaniowej [archiwum zakładu]

Ryc. 3. Roman Mądro (z prawej) przypatruje się pracy dr. Aleksandra Iwaszkiewicza podczas sporządzania protokołu badania osoby pokrzywdzonej – lata 70. XX w. [archiwum zakładu]

we z Komitetu Badań Naukowych, za które kupiono fluoroimager FMBIO, jak również automatyczny sekwenser DNA. Znacznie zwiększono liczbę ekspertyz sądowo-lekarskich, co było możliwe dzięki zakupom nowoczesnego sprzętu. Profesora wyróż-

niała dbałość o stanowiska pracy i ich estetykę, uporządkował organizację pracy i przepływ informacji.

Zainteresowania Profesora obejmowały tematykę orzecznictwa karnego, opiniowania sądowo-lekarskiego, wypadkowości drogowej, martyrologii narodu polskiego, diagnostyki stanu nietrzeźwości i diagnostyki tonięcia oraz niektórych problemów z dziedziny genetyki sądowo-lekarskiej.

W ramach działalności dydaktycznej oprócz prowadzenia zajęć ze studentami AM wykładał medycynę sądową na Wydziale Prawa i Administracji UMCS, jak również prowadził szkolenia dla przyszłych prokuratorów i sędziów. Podczas wykładów wdrażał nowe techniki audiowizualne, co bardzo podniosło ich wartość poznawczą. Był promotorem pięciu doktorantów (Hanna Czekańska-Łuckiewicz 1995 r., Marzanna Ciesielka 1998 r., Dorota Monies 1998 r., Maria Kiszka 1999 r., Grzegorz Teresiński 2000 r.), opiekunem trzech habilitacji (Piotr Kozioł 2005 r., Grzegorz Teresiński 2010 r., Grzegorz Buszewicz 2011 r.) oraz kierownikiem specjalizacji I stopnia z zakresu medycyny sądowej Romana Frankowskiego, jak również I i II stopnia Grzegorza Teresińskiego.

Profesor Roman Mądro był członkiem Komisji Rady Ochrony Pamięci Walki i Męczeństwa, która przeprowadziła ekshumacje żołnierzy polskich w Miednoje k. Tweru (15–30 sierpnia 1991 r.) i w Charkowie (29 lipca – 9 sierpnia 1991 r.). We wrześniu 1994 r. brał udział w ekshumacjach w Katyniu [2–5]. Był jedynym biegłym, który 17–22 sierpnia 1992 r. dokonał badań osób pomordowanych

przez członków Ukraińskiej Powstańczej Armii na Wołyniu, w Ostrówkach i Woli Ostrowieckiej, na terenie obwodu lubomelskiego (obecnie Ukraina). Organizatorem ekshumacji było Towarzystwo Przyjaciół Krzemieńca i Ziemi Wołyńsko-Podolskiej [6–8]. W 1994 oraz 1996 r. otrzymał nagrody Ministerstwa Zdrowia i Opieki Społecznej za udokumentowanie zbrodni przeciwko narodowi polskiemu (ryc. 4, 5).

W latach 1978–1988 oraz 1999–2003 był konsultantem regionalnym ds. medycyny sądowej dla województwa lubelskiego oraz konsultantem krajowym w dziedzinie medycyny sądowej. Od 1981 r. przez dwie kadencje był rzecznikiem dyscyplinarnym ds. studentów i przez jedną kadencję rzecznikiem dyscyplinarnym ds. nauczycieli akademickich. Był też członkiem Polskiego Towarzystwa Medycyny Sądowej i Kryminologii (przez jedną kadencję w Zarządzie Głównym PTMSiK) oraz Lubelskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Toksykologicznego. W 2001 r. został powołany do Rady Recenzentów czasopisma „Medical Science Monitor”

W latach 1996–1999 był członkiem Komisji Dyscyplinarnej Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz członkiem sekcji biologii medycznej Zespołu Nauk Medycznych Komitetu Badań Naukowych. Otrzymał 18 grantów uczelniach. Sprawował opiekę lub współuczestniczył w 17 pracach własnych i napisał, wygłosił lub zaprezentował 259 prac. Jest autorem książki „Katyń 1940–1994” wydanej w 1995 r. przez Akademię Medyczną w Lublinie.

Za cykl prac poświęconych przemianom alkoholu etylowego w organizmie otrzymał w 2004 r.

Ryc. 4. JM Rektor Akademii Medycznej w Lublinie prof. Marian Klamut wręcza prof. Romanowi Mądro nagrodę Ministerstwa Zdrowia i Opieki Społecznej – 1994 r. [archiwum zakładu]

Ryc. 5. Roman Mądro na imprezie integracyjnej podczas Krajowego Zjazdu Polskiego Towarzystwa Medycyny Sądowej i Kryminologii – Białystok, 1995 r. [archiwum zakładu]

wspólnie z Grzegorzem Buszewiczem i Grzegorzem Teresińskim Nagrodę Instytutu Ekspertyz Sądowych.

Na emeryturę przeszedł w czerwcu 2013 r.

Jerzy Staśkiewicz urodził się 5 listopada 1942 r. w Lublinie. Dyplom lekarza Akademii Medycznej w Lublinie otrzymał w 1967 r. Od 1 października 1967 r. pracował w Klinice Kardiologii Instytutu Chorób Wewnętrznych, w której jako lekarz stażysta, asystent, starszy asystent i adiunkt był zatrudniony do 14 lipca 1978 r. Od 1969 r. pracował równocześnie w naszym Zakładzie, zbierając materiał do pracy doktorskiej *Ocena czasu śmierci na podstawie oznaczenia stężenia potasu, sodu i wapnia w ciałku szklistym i w płynie mózgowo-rdzeniowym*, którą obronił w 1971 r. Promotorem pracy był prof. Andrzej Jakliński, a recenzentami prof. Stefan Raszeja, doc. dr hab. Irena Borkowska i doc. dr hab. Zdzisława Marek [1]. W 1978 r. odszedł z Zakładu i Kliniki Kardiologii na stanowisko ordynatora Szpitala Kardiologicznego w Nałęczowie, w którym pracuje do dziś.

Osobą, która wywarła znaczący wpływ na rozwój i pozycję naszego Zakładu, był również Piotr Kozioł, który urodził się 19 października 1947 r. w Zakrzówku, syn Jana i Marianny.

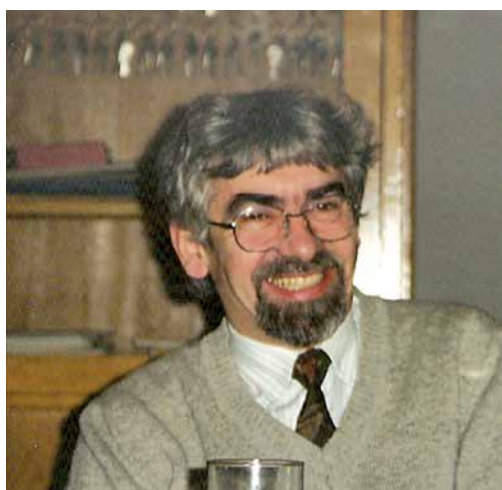
W 1965 r. ukończył lubelskie Liceum Ogólnokształcące im. St. Staszica, po czym rozpoczął studia na Wydziale Biologii i Nauk o Zdrowiu UMCS w Lublinie i ukończył je w 1971 r. jako specjalista mikrobiolog. Jego praca magisterska *Poszukiwanie czynników sprzyjających mikrobiologicznemu roz-*

kładowi aretity została bardzo dobrze oceniona. Został zatrudniony w Centralnym Laboratorium PSK 4 Lublin (1 września – 31 grudnia 1971 r.) (ryc. 6, 7). W naszym Zakładzie rozpoczął pracę w 1972 r. W pracowni serologicznej pod kierunkiem Haliny Czapli wykonywał ekspertyzy w zakresie ABO i Rh.

W 1976 r. obronił pracę doktorską *Badania nad układem grupowym transaminazy alaninowej*. Promotorem był prof. Andrzej Jakliński, a recenzentami doc. dr hab. Danuta Rozynek i doc. dr hab. Bożena Turowska [1]. W tym samym roku otrzymał stanowisko adiunkta.

W latach 1977, 1979 i 1982 przebywał na szkoleniach w Bring Institut w RFN, w 1985 r. w Biotest Institut w RFN, w 1987 r. w Organon Technika w Belgii, a w 1991 r. w University of Helsinki w Finlandii. Pod koniec lat 80. XX wieku wdrożył do rutynowej pracy eksperckiej diagnostykę systemu HLA, nawiązując ścisłą współpracę z klinicystami w dziedzinie reumatologii i onkologii. W latach 1988–1989 w ramach urlopu szkoleniowego przebywał na stypendium w Filadelfii w USA. Po powrocie do Polski wdrożył w pracowni diagnostykę systemu DNA, prace rutynowe rozpoczęły się dopiero w 1995 r.

W 2005 r. przedstawił dysertację habilitacyjną *Polimorfizm STR DNA w ekspertyzie genetycznej spornego ojcostwa*, której opiekunem był prof. Roman Mądro, a recenzentami prof. Jacek Wojcierowski, prof. Bożena Turowska i prof. Zofia Szczerkowska. W 2006 r. został doktorem habilitowanym.

Ryc. 6. Piotr Kozioł podczas imienin w bibliotece [archiwum zakładu]

Ryc. 7. Piotr Kozioł podczas prelekcji na Krajowym Zjeździe Polskiego Towarzystwa Medycyny Sądowej i Kryminologii – Lublin, 1979 r. [archiwum zakładu]

Napisał, wygłosił lub zaprezentował 158 prac. Jest autorem rozdziału w książce na temat analizy DNA w medycynie sądowej [9].

W latach 1974–2001 otrzymał 10 nagród Rektora AM za prace naukowo-badawcze. Od 2007 r. jest specjalistą w dziedzinie: laboratoryjna genetyka medyczna. W latach 1982–1986 był członkiem Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej, w okresie 1990–1993 członkiem Senackiej Komisji Badań Naukowych i Wydawnictw oraz rzecznikiem dyscyplinarnym ds. studentów na Wydziale Lekarskim. Został konstruktorem drobnej aparatury laboratoryjnej (prawa ochronne na wzór użytkowy) decyzją Urzędu Patentowego PRL nr 85348 z 7 listopada 1988 r.

Jest członkiem Polskiego Towarzystwa Medycyny Sądowej i Kryminologii, Polskiego Towarzystwa Naukowego Genetyków, Polskiego Towarzystwa Naukowego Immunologów, International Society of Forensic Genetics, a w latach 2000–2007 był członkiem Zarządu Głównego PTMSiK.

Piotr Koziół jest jednym z prekursorów badań nad polimorfizmem enzymów polimorficznych i DNA w Polsce. Był opiekunem pięciu prac magisterskich (Jarosław Dworak 1978 r., Marzanna Ciężczyk 1994 r., Tomasz Czerny 1997 r., Michał Kotlarz 1997 r., Sylwia Chocholska 2001 r.). Sprawował nadzór merytoryczny nad dwoma pracami doktorskimi, obronionymi w 1998 r. przez Dorotę Monies i Marzannę Ciesielkę. Został wyróżniony medalem z okazji 50 lat działalności Akademii Medycznej w Lublinie.

Na emeryturę przeszedł w 2014 r.

Jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego realizował młodzieńcze marzenia o podróżach motocyklowych. W 2010 r. kupił motocykl Kawasaki ER 6F, a później Enduro Honda Transalt. Przed wyruszeniem na pierwszą wyprawę przyszedł do prosektorium obejrzeć ofiary wypadków motocyklowych. Stwierdził, że nie wyglądają najgorzej, w związku z czym rozpoczął treningi. Jego dotychczasowe osiągnięcia podróżnicze są następujące:

- Nordkap 2011 r. – 9 tys. km,
- Rajd Katyński 2012 r. – 8 tys. km,
- Rajd Katyński 2013 r. – 10 tys. km,
- Portugalia 2014 r. – 10 tys. km,
- Gruzja i Armenia 2015 r. – 12 tys. km,
- Islandia 2016 r. – 8 tys. km,
- Czarnogóra 2017 r. – 5 tys. km,
- Ukraina i Rumunia 2018 r. – 3 tys. km,
- Albania 2019 r. – 7 tys. km.

W latach 1975–1978 na stanowisku starszego technika pracował Jerzy Targoński, który urodził się 9 stycznia 1951 r. w Lublinie. Dyplom lekarza Akademii Medycznej w Lublinie otrzymał w 1974 r. W 1978 r. przeszedł do Kliniki Pediatrii i tam 17 maja 1984 r. obronił pracę doktorską *Ocena wydalania wolnego kortyzonu, kortykosteronu, 11-dezoksykortyzolu i 17 alfa-hydroksyprogesteronu w moczu niemowląt zdrowych i chorych na zapalenie płuc (przy zastosowaniu metody chromatografii cieczowej wysokociśnieniowej)*, której promotorem był prof. Antoni Gębala, a recenzentami doc. dr hab. Bronisław Niewiedziół i doc. dr hab. Tomasz Romer [1].

Krótko po uzyskaniu tytułu doktora nauk medycznych wyjechał na stałe do Republiki Południowej Afryki.

Gdy pracownią serologiczną kierował dr hab. Piotr Koziół (od 1 września 1976 r.), rozpoczęła pracę Krystyna Wysocka z domu Partyka, *primo voto* Prusek, urodzona 30 września 1952 r. w Lublinie. Ukończyła Technikum Chemiczne w Lublinie (ryc. 8). Była zatrudniona na stanowisku starszego technika i jej zasługą było utrzymanie na wysokim poziomie diagnostyki zgodności tkankowej HLA. Pracując w Zakładzie, ukończyła zaoczne studia na Wydziale Zootechniki AR w Lublinie. W 2001 r. przeszła do Zakładu Genetyki Klinicznej kierowanego przez prof. Jacka Wojcierowskiego.

Na emeryturę przeszła z końcem 2011 r.

W pracowni serologicznej w latach 1975–1978 pracowali Roman Michalczyk, Jolanta Katuszyn i Wiesława Żółcińska. Obie panie na własną prośbę odeszły z pracy, a z Romanem Michalczykiem rozwiązano umowę.

W pracowniach toksykologicznej i genetycznej jako technik pracowała Wanda Jędrzejewska z domu Torczyk, która urodziła się 1 marca 1950 r. w Lublinie. Po ukończeniu Technikum Chemicznego w Lublinie rozpoczęła w 1972 r. pracę w Zakładzie, gdzie pracowała do 2002 r.

Po odejściu z Zakładu zaczęła działać w stowarzyszeniu Terraz Senioras, którego jest obecnie wiceprezesem. Stowarzyszenie skupia się na wspieraniu działań na rzecz osób starszych i z niepełnosprawnością, wyrównywaniu szans rozwoju, inicjowaniu aktywności artystycznej, zapobieganiu wykluczeniu społecznemu, upowszechnianiu kultury, prowadzeniu działań z zakresu profilaktyki i rozwiązywaniu

Ryc. 8. Krystyna Wysocka w pracowni serologicznej [archiwum zakładu]

problemów bezradności życiowej, przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i dyskryminacji oraz prowadzeniu działań z zakresu edukacji, psychoterapii i poradnictwa.

Pracując w Zakładzie, ujawniała talent pisarski. Jest przedstawicielką nurtu polskiej poezji współczesnej, zwanej przez krytyków twórczością spontaniczną. W 2018 r. wydała tomik poezji. Oto jeden z wierszy – *Smutek i żal* [10] (ryc. 9, 10):

*Czy smutek musi być smutny?
Czy żal musi się żalić?
Dobrze byłoby, gdyby.
Jedno i drugie oddalić.
Chociaż na jedną chwilę
Z pamięci nawet wyrzucić
Najdalej jak tylko można,
Żeby nie mogły wrócić.
A jednak wracają i smucą.
Bez siebie nie mogą żyć.
Żalą się gorzkim żalem.
To życie.
Czy tak musi być?*

O niżej podpisanym, który swego czasu dużo opiniował na temat prawidłowości postępowania medycznego, napisała: *nie dość, że robi najwięcej błędów, to jeszcze mu za to płacą.*

W latach 1972–1978 jako portier pracował Wacław Muzyczka, do którego obowiązków należało przyjmowanie i wydawanie zwłok przewoźnikom.

Ryc. 9. Plakat z okazji benefisu Wandy Jędrzejewskiej [archiwum własne]

Ryc. 10. Strona tytułowa tomiku wierszy Wandy Jędrzejewskiej [archiwum własne]

Był wielbicielem muzyki rockowej, zawsze ubierał się w czarne skórzane spodnie, czarną skórzaną kurtkę i czarne skórzane buty. Po odejściu z Zakładu aż do śmierci w 2018 r. pracował w SPSK 4, cały czas zajmując się transportem zwłok z klinik do chłodni. Nie zmienił swojego wizerunku.

W latach 1974–1985 na stanowisku starszej woźnej pracowała Leokadia Staniak. Swoją drogą, ciekawe były nazwy stanowisk w czasach socjalistycznych, kiedy to sprzątaczką była młodszą woźną, woźną i starszą woźną, przy czym nieznane mi są zasady awansu – być może wynikały li tylko z okresu zatrudnienia.

W kolejnym opracowaniu przedstawimy dr. Marka Gąsiora, który jako jedyny z naszego Zakładu wybił się na arenie międzynarodowej jako ekspert z zakresu medycyny sądowej.

Autor deklaruje brak konfliktu interesów.

Piśmiennictwo

- Wróbel A. Dysertacje doktorskie i habilitacyjne wykonane na wydziałach lekarskim i farmaceutycznym UMCS i Akademii Medycznej w Lublinie. Zakład Historii Nauk Medycznych AM w Lublinie. Lublin 2000: 89, 120, 126, 177, 415.
- Baran E, Mądro R, Młodziejowski B. Badania masowych grobów oficerów polskich więźniów Starobielska – sprawozdanie sądowo-lekarskie z ekshumacji w Charkowie. Arch Med Sadowej Kryminol 1993; 43: 1-26.
- Mądro R, Baran E, Młodziejowski B. Sprawozdanie z ekshumacji zwłok polskich jeńców wojennych więzionych w Ostaszku na terytorium ZSRR, przeprowadzonej w Miednoje k/Tweru w dniach 15–30 sierpnia 1991 r. Arch Med Sadowej Kryminol 1993; 43: 26-47.

4. Mądro R, Głosek M, Herzog A, Przewoźnik A. Przebieg i wyniki ekshumacji przeprowadzonej w obrębie tak zwanej kwatery polskiej na Starym Cmentarzu Miejskim w Starobielsku. Arch Med Sądowej Kryminol 1994; 44: 293-304.
5. Mądro R. Katyń 1940–1994. Akademia Medyczna w Lublinie 1994: 8-12.
6. Popek L, Trusiuk T, Wira P, Wira Z. Wołyński Testament. Towarzystwo Przyjaciół Krzemieńca i Ziemi Wołyńsko-Podolskiej, Lublin 1997: 26-40.
7. Mądro R. Badania masowych grobów ludności polskiej zamordowanej przez nacjonalistów ukraińskich w roku 1943 w powiecie lubomelskim. Część I – Przebieg i wyniki ekshumacji w Woli Ostrowieckiej. Arch Med Sądowej Kryminol 1993; 43: 47-64.
8. Mądro R. Badania masowych grobów ludności polskiej zamordowanej przez nacjonalistów ukraińskich w roku 1943 w powiecie lubomelskim. Część II – Przebieg i wyniki ekshumacji w Ostrówkach. Arch Med Sądowej Kryminol 1993; 43: 64-78.
9. Biologia molekularna w medycynie. In: Bal J (red.). Elementy genetyki klinicznej. Wydawnictwo Naukowe. PWN, Warszawa 2006: 468-505.
10. Jędrzejewska W. Bo nie! Lublin 2018.

Adres do korespondencji

Wojciech Chagowski
Katedra i Zakład Medycyny Sądowej
Uniwersytet Medyczny w Lublinie
ul. Jaczewskiego 8b
20-090 Lublin, Polska
e-mail: gronert@wp.pl

Nadesłano: 27.09.2019

Zaakceptowano: 20.05.2020

